

BARRI DELS POETES

Espronceda (1808-1842), *El estudiante de Salamanca*

Era más de media noche,
antiguas historias cuentan,
cuando en sueño y en silencio
lóbrego envuelta la tierra,
los vivos muertos parecen, 5
los muertos la tumba dejan.
Era la hora en que acaso
temerosas voces suenan
informes, en que se escuchan
tácitas pisadas huecas, 10
y pavorosas fantasmas
entre las densas tinieblas
vagan, y aúllan los perros
amedrentados al verlas:
En que tal vez la campana 15
de alguna arruinada iglesia
da misteriosos sonidos
de maldición y anatema,
que los sábados convoca
a las brujas a su fiesta. 20
El cielo estaba sombrío,
no vislumbraba una estrella,
silbaba lúgubre el viento,
y allá en el aire, cual negras
fantasmas, se dibujaban 25
las torres de las iglesias,

y del gótico castillo
las altísimas almenas,
donde canta o reza acaso
temeroso el centinela. 30

Todo en fin a media noche
reposaba, y tumba era
de sus dormidos vivientes
la antigua ciudad que riega
el Tormes, fecundo río, 35
nombrado de los poetas,
la famosa Salamanca,
insigne en armas y letras,
patria de ilustres varones,
noble archivo de las ciencias

Joan Maragall

EXCELSIOR

Vigila, esperit, vigila,
no perdis mai el teu nord,
no et deixis dur a la tranquil.la
aigua mansa de cap port.
Gira, gira els ulls enlaire,
no miris les platges roïns,
dóna el front en el gran aire,
sempre, sempre mar endins.
Sempre amb les veles suspeses,
del cel al mar transparent,
sempre entorn aigües esteses
que es moguïn eternament.
Fuig-ne de la terra immoble,
fuig dels horitzons mesquins:
sempre al mar, al gran mar noble;
sempre, sempre mar endins.
Fora terres, fora platja,

oblida't de ton regrés:
no s'acaba el teu viatge,
no s'acabarà mai més.

L'oda infinita

Tinc una oda començada
que no puc acabar mai:
dia i nit me l'ha dictada
tot quant canta en la ventada,
tot quant brilla per l'espai.
Va entonar-la ma infantesa
entre ensomnis d'amor pur;
decaiguda i mig malmesa,
joventut me l'ha represa
amb compàs molt més segur.
De seguida amb veu més forta
m'han sigut dictats nous cants;
pro cada any que el temps s'emporta
veig una altra esparsa morta
i perduts els consonants.
Ja no sé com començava
ni sé com acabarà,
perquè tinc la pensa esclava
d'una força que s'esbrava
dictant-me-la sens parar.
I aixís sempre a la ventura,
sens saber si lliga o no,
va enllaçant la mà insegura
crits de goig, planys d'amargura,
himnes d'alta adoració.
Sols desitjo per ma glòria
que, si algú aquesta oda sap,
al moment en què jo mòria,
me la digui de memòria
mot per mot, de cap a cap.
Me la digui a cau d'orella,
esbrinant-me, fil per fil,
de la ignota meravella

que a la vida ens aparella
el teixit ferm i subtil.
I sabré si en lo que penses
—oh poeta extasiat!—
hi ha un ressò de les cadences
de l'ocell d'ales immenses
que nia en l'eternitat.

VISTES AL MAR

III

El cel ben serà
torna el mar més blau,
d'un blau que enamora
al migdia clar:
entre els pins me'l miro...
Dues coses hi ha
que el mirar-les juntes
me fa el cor més gran:
la verdor dels pins,
la blavor del mar.

IV

SEGUIT DE LES VISTES AL MAR

I

La ginesta altra vegada!
La ginesta amb tanta olor!
És la meva enamorada
que ve al temps de la calor.
Per a fer-li una abraçada
he pujat dalt del serrat:
de la primera besada
m'ha deixat tot perfumat.
Feia un vent que enarborava,
feia un sol molt resplendent:
la ginesta es regirava
furiósa al sol rient.

Jo la prenc per la cintura:
l'estisora va en renou
desflorant tanta hermosura,
fins que el cor me n'ha dit prou.
Amb un vímet que creixia
innocent a vora seu
he lligat la dolça aimia
ben estreta en un pom breu.
Quan l'he tinguda lligada
m'he girat al mar, de cara,
que brillava com cristall;
he aixecat el pom enlaire
i he arrencat a córrer avall.

II

La mar estava alegre, aquest migdia:
tota era brill i crit i flor d'escuma,
perquè feia molt sol i el vent corria.
Al lluny se veia un gran mantell de bruma.
Damunt les ones, amb les veles dretes,
les barques hi brincaven com cabretes.

III

Flameja al sol ponent l'estol de veles
en el llunyà confí del cel i l'aigua.
La mar, inquieta, com un pit sospira
en la platja reclosa i solitària.
D'on pot venir la inquietud de l'ona?
Ni un núvol en el cel... ni un alè d'aire...
D'on pot venir la inquietud de l'ona?
Misteri de la mar! L'hora és ben dolça.
Flameja, al sol ponent, l'estol de veles

José de Zorrilla

Margarita, la tornera

Dicen que en una ocasión
(el año no hace a la esencia
del hecho) había en Palencia
un tal don Juan de Alarcón.

No era de Palencia el tal,
mas su padre residía
allí, porque allí tenía
crecidísimo caudal.

Gil era el nombre del padre,
viudo desde que Juan vivió,
pues el muchacho nació
dando la muerte a su madre.

Adoraba el buen don Gil
en su hijo, y era don Juan
el mancebo más galán,
más generoso y gentil
que en Palencia se encontraba;
siempre de amigos cercado,
siempre de ellos festejado,
puesto que él siempre pagaba.

Ello es cierto que por más
que el padre le amonestó,
un libro jamás abrió
ni oyó un maestro jamás.

Pero en cambio era el mejor
que había en todo Palencia
para armar una pendencia
o enmarañar un amor.

Arrinconaba a un maestro
tirando la espada negra,
y dicen que fue a Consuegra

a desafiar a un diestro,
y sacándolo a reñir
matóle y tomó a su dama,
con lo cual creció su fama
lo imposible de decir.

Iba, pues, todos los días
en auge, con sus extrañas
y turbulentas hazañas
hechas en las cercanías.

e indolente, el tal don Juan
era mozo muy galán
y de ventajado ingenio.

Cada noche andaba en vela
por una nueva beldad,
y daba gozo en verdad
verle tocar la vihuela.

Cantaba que era delicia,
y sabía centenares
de endechas y de cantares
que rebosaban malicia.

Y tan joven, tan apuesto,
tan bello y con fama tal,
dueño de tan buen caudal
y a cualquier lance dispuesto,
era en todos los partidos,
entre rondas y querellas,
el cucú de las doncellas
el coco de los maridos.

Pues, aunque áspero de genio
rrilla

JACINT VERDAGUER

Poeta i fangador sóc
i faig la feina tan neta
que fango com un poeta
i escric com un fangador.

<https://www.youtube.com/>

[?v=7MiVlczYMIE](https://www.youtube.com/watch?v=7MiVlczYMIE)

Sóc fill del noguera
dins un rai nasquí,
ma esposa és raiera,
raier vull morir.

Lo bon temps del fadrinatge
lo passi fent de cuer,
més com tinc seny i coratge
prompte em feren davanter.
D'eix cavall de la riera
prenc la brida barroera
i als torrents i a la ribera
vaig dient: -Pas al raier!

<https://www.youtube.com/watch?v=fR7WUqjl4w>

Los dos campanars

01.09.2017

Doncs, què us heu fet, superbes abadies,
Marcèvol, Serrabona i Sant Miquel,
i tu, decrepit Sant Martí, que umplies
aqueixes valls de salms i melodies,
la terra d'àngels i de sants lo cel?

... ..

Dels romànics altars no en queda rastre,
del claustre bizantí no en queda res;
caigueren les imatges d'alabastre
i s'apagà sa llàntia, com un astre
que en Canigó no s'encendrà mai més.

Com dos gegants d'una legió sagrada
sols encara hi ha drets dos campanars;
són los monjos darrers de l'encontrada,
que ans de partir, per última vegada,
contemplen l'enderroc de sos altars.

Són dues formidables sentinelles
que en lo Conflent posà l'eternitat.

... ..

Una nit fosca al seu germà parlava
lo de Cuixà: —Doncs, que has perdut la veu?
Alguna hora a ton cant me desvetllava,
i ma veu a la teva entrelligava
cada matí per beneir a Déu.

—Campanes ja no tinc —li responia
lo ferreny campanar de Sant Martí—.
Oh! qui pogués tornar-me-les un dia!
Per tocar a morts pels monjos les voldria;
per tocar a morts pels monjos i per mi.

Que tristos, ai, que tristos me deixaren!
Tota una tarda los vegí plorar;
set vegades per veure'm se giraren;
jo aguaito fa cent anys per on baixaren:
tu, que vius més avall, no els veus tornar?

—No! Pel camí de Codalet i Prada
sols minaires obiro i llauradors;
diu que torna a son arbre la niuada,

mes, ai!, la que deixà nostra brancada
no hi cantarà mai més dolços amors.

... ..

Abans de gaire ma deforme ossada
blanquejerà en la vall de Codalet;
lo front me pesa més, i a la vesprada,
quan visita la lluna l'encontrada,
tota s'estranya de trobar-m'hi dret.

Vaig a ajaure'm també; d'eixes altures
tu baixaràs a reposar amb mi,
i, ai!, qui llaure les nostres sepultures
no sabrà dir a les edats futures
on foren Sant Miquel i Sant Martí.

Aixís un vespre els dos cloquers parlaven;
mes, l'endemà al matí, al sortir lo sol,
recomençant los càntics que ells acaben,
los tudons amb l'heurera conversaven,
amb l'estrella del dia el rossinyol.

Somrigué la muntanya engallardida
com si estrenàs son verdejat mantell;
mostrà's com núvia de joiells guarnida
i de ses mil congestes la florida
blanca esbandí com taronger novell.

Lo que un segle bastí l'altre ho aterra,
mes resta sempre el monument de Déu;
i la tempesta, el torb, l'odi i la guerra
al Canigó no el tiraran a terra,
no esbrancaran l'altívol Pirineu.

De 1902 a 1932, el [bisbe de Perpinyà Juli Carsalade du Pont^{\[6\]}](#) portà a terme la reconstrucció de l'abadia: en comprà les ruïnes i n'aplegà els elements dispersos per la zona que va poder. La compra del monestir es va fer a instàncies de [Jacint Verdaguer](#), amic^[7] seu, i gràcies als donatius de milers de catalans dels dos costats del Pirineu.

Lo comte Arnau

<https://www.youtube.com/watch?v=-8GK0TxNfdg>

Lo comte de Mataplana
ne tenia dos cavalls:
l'un era blanc com la gebre,
l'altre fosc com lo pecat.

Malhaja lo cavall negre,
benhaja lo cavall blanc.

Un matí de la hivernada lo negre feia ensellar;
la comtessa ja li'n deia:
-Per què no enselles lo blanc?
-Perquè fuig dels camins aspres
i a mi em plauen més que els plans.-
La comtessa ja hi tornava:
-Mon marit, no ho fesses pas;
lo negre em sembla el diable,
Déu nos lo tinga allunyat.-
Ell no li torna resposta,
com si sentia tronar:
al negre posa la sella
baldament fos Satanàs.
-Adéu, la comtessa aimada.
-Déu te guie i l'Àngel Sant.-
L'Àngel prou lo guiaria,
mes ell no es deixa guiar,
lo guiaria a l'església
i ell a la vila fa cap,
on hi ha nines que perdre
i pobres per escanyar.

Malhaja lo cavall negre,

benhaja lo cavall blanc.

Quan sortia de la vila
semblava un esperitat:
corria lo cavall negre,
corria com si volàs,
tantost per les altes cimes
com pel fons del xaragall.
Los gumbernesos se senyen
quan lo veuen desbocat.
Los llops d'aquelles muntanyes
lo segueixen udolant,
algun d'ells per simpatia,
los altres olorant carn,
que n'esperen un bon àpat
més amunt o més avall;
sos ulls semblen llumenetes,
llumenetes infernals.
Al sentir sa udoladissa
lo comte s'és esglaiat,
voldria girar lo poltre
mes ja no el pot aturar.

Malhaja lo cavall negre,
benhaja lo cavall blanc.

A la nit, que és fosca fosca, se barreja el temporal,
i els pastors al comte veuen
entremig de trons i llamps
volar d'una cresta a l'altra
del Montgrony vers les afraus.
La tempesta esgarrifosa
a mitjanit fa un esclat;
d'un llampec entre les ales
s'obira lo comte Arnau,
rodelant de l'alta cima
de Santou dins lo Forat
d'on surt entre rius de flama

lo renill del seu cavall.

La comtessa l'esperava
a la porta del palau;
passen hores, passen dies,
passen nits de por i espant;
a la tercera que passa
lo'n veu venir condemnat.
La nit era negra, negra,
més negre era son cavall,
son cavall, que era el diable,
Déu nos lo tinga allunyat.

Malhaja lo cavall negre,
benhaja lo cavall blanc.

folgueroles: Verdaguer Edicions, 2017. Pàg. 93

Gaziel conta que l'enterrament fou multitudinari

Proposem la lectura de l'article de Gaziel sobre l'enterrament de mossèn Cinto a les seves *Memòries*. El text traspua l'emoció d'un jove de quinze anys, que admira i coneix l'obra del poeta amb la desaprovació severa del pare segueix la comitiva fúnebre. El text escrit , 50 anys més tard, analitza l'enterrament més multitudinari que havia vist mai Barcelona i relata com Catalunya sencera , monàrquica i republicana, d'esquerres i de dretes s'emociona per la mort d'una figura que ha esdevingut mítica.

«Així, enduts pel corrent, anàrem a parar a la porta de la Pau, tota feta negror, com un altre pèlag de testes, a la vora de l'aigua encalmada del port. Aquell indret era encara un lleig ermot, amb la caserna de les Drassanes, immensa i tèrbola, a mà dreta, i uns edificis baixos, també vagament militars a l'esquerra. La sola cosa amb fesomia neta, el monument a Colom, fins que arrencava enlaire la columna era una pinya de gent, com un eixam atapeït, cobrint tot el sòcol, lleons, estàtues i relleus. I per les vores, centenars de carruatges, esperant que el dol hagués pres comiat. La desfilada es feia interminable.»

Del llibre: Gaziel «L'enterrament de Mossèn Cinto. 13 de juny de 1902» dins *Memòries. Històries d'un destí* (1893-1914) Barcelona: Aedos 1967, pp

El periodista Agustí Calvet *Gaziol* va narrar de manera excepcional l'enterrament que tingué lloc el 13 de juny de 1902 de mossèn Cinto Verdaguer, a qui qualificà de "geni plasmador del català ressuscitat del segle XIX".

"Allò no era Corpus, ni una manifestació política, ni un aplec de festa, ni s'assemblava a res conegut. Era una manifestació estranya i nova, que Catalunya potser no havia donat encara mai per ningú. Era la capital de tot un poble, que expressava el seu dolor per la mort d'un poeta", sostingué el periodista, en aquest article escrit més de cinquanta anys després dels fets.

Pel seu interès, reproduïm íntegrament la crònica, publicada a *Tots els camins duen a Roma*

Espronceda (1808-1842), *El estudiante de Salamanca*

Text 1

(Principi)

Era más de media noche,
antiguas historias cuentan,
cuando en sueño y en silencio
lóbrego envuelta la tierra,
los vivos muertos parecen, 5
los muertos la tumba dejan.
Era la hora en que acaso
temerosas voces suenan
informes, en que se escuchan
tácitas pisadas huecas, 10
y pavorosas fantasmas
entre las densas tinieblas
vagan, y aúllan los perros
amedrentados al verlas:
En que tal vez la campana 15
de alguna arruinada iglesia
da misteriosos sonidos
de maldición y anatema,
que los sábados convoca
a las brujas a su fiesta. 20
El cielo estaba sombrío,
no vislumbraba una estrella,
silbaba lúgubre el viento,
y allá en el aire, cual negras
fantasmas, se dibujaban 25
las torres de las iglesias,

y del gótico castillo
las altísimas almenas,
donde canta o reza acaso
temeroso el centinela. 30

Todo en fin a media noche
reposaba, y tumba era
de sus dormidos vivientes
la antigua ciudad que riega
el Tormes, fecundo río, 35
nombrado de los poetas,
la famosa Salamanca,
insigne en armas y letras,
patria de ilustres varones,
noble archivo de las ciencias

Guimerà Som i serem gent catalana

tant si es vol com si no es vol,
que no hi ha terra més ufana
sota la capa del sol.

Déu va passar-hi en Primavera
i tot cantava al seu pas.
Canta la terra encara entera
i canta que cantaràs.

Canta l'aucell, el riu, la planta,
canten la lluna i el sol.
Tot treballant la mare canta
i canta al peu del bressol.

I canta a dintre de la terra
lo passat jamai passat,
i joren i nits de serra en serra

com tot canta al Montserrat.

Terra baixa

Marta (amb indignació, eixugant-se repetidament els ulls): Tampoc ho creureu això de que jo era molt pobreta? Veureu: jo tenia una mare que era cega. Ho sentiu? I no he tingut ningú més. [...] Però una mare sí que la tenia! I ella i jo captàvem per ciutat, allà baix a Barcelona. [...] ens posàvem a les escales d'una iglésia que tenia una porta que no s'acabava mai d'alta, i allí ens estàvem. Qui havia sigut el meu pare de bo de bo? Jo no ho he sapigut mai. D'ençà de quan, captàvem? Oh! Potser abans de néixer jo, que captàvem. Jo a la mare l'havia vist sempre amb la mà estesa al portal de la iglésia [...]. Un dia [...] ja no érem ella i jo soletes que captàvem: al costat s'hi va asseure a captar un home, que... jo em vaig creure que tampoc hi veia, perquè pensava aleshores que era cego tothom que captava. I no sé com va ser que aquell home mig tolit, tot roig de cara, i de barba blanca, va acabar vivint amb la mare; i ells dos se pegaven, i reien. Mes a mi aquell home ni mai m'havia pegat ni fet una festa; ni me'n recordo que mai m'hagués dit ni una sola paraula. Passaren anys [...] i un matí la mare no es va llevar, i als peus del seu llit me vaig trobar amb aquell home que plorava. La mare no havia plorat mai, [...] i m'havia arribat a creure també que els cegos, que no tenien ulls per a veure-hi, tampoc els tenien per a vessar llàgrimes: i per això vaig conèixer que aquell home no era cego de bo de bo, perquè plorava. La mare s'havia mort, i jo em vaig trobar sola. I quina cosa més estranya! Aquell home tan callat i tan fred amb mi es va trobar que m'estimava com un pare, i no es sabia aconsolar de la mort de la pobreta mare meva, [...] amb los ulls més entelats que mai, i amb la mà dreta estesa, que semblava que encara anés a captar alguna cosa a l'altra vida. Tomàs (plorant): Digues, digues. Marta: I a l'endemà se l'endugueren al cementiri, a la mare, i jo hi vaig anar al darrera amb aquell home; i quan ja li havien tirada tota la terra a sobre, jo me'n vaig adonar que li havia dit a aquell home: «I ara què farem, pare?» [...] Doncs vàrem tornar a la porta de la iglésia, i com jo anava espigant-me i veia passar tantes noietes de ma edat amb la robeta bonica de les festes, jo que li vaig dir al pare un dia que no havíem arreplegat gaires diners: «Pare; i si treballéssim?» I ell al cap d'una estona em va dir que ja el buscaria el treball per tots dos. I mai aquell treball arribava. Fins que vam saber que als pobres els recollien per a tancar-los, i ens en anàrem de Barcelona tot captant, sinó que ell ja mai més va fer el cego. Caminàrem molt de temps seguint terres i més terres, que jo vaig anar creixent, fins que un dia que feia una calor molt forta i que ens ficàrem per aquestes planures i per aquestos boscos, s'aixecà de cop una forta nuvolada i

començà a caure pedra. Nosaltres fugíem seguint a la gent que deixava les feines dels conreus i ens guarírem a la masia més a prop, que era la del Sebastià, quedant-nos a l'entrada. Sortiren homes i dones, i, entre ells, un que ens va dir que era l'amo. I tothom reia amb los meus ditxos. I van voler que ballés, i vaig ballar de qualsevol manera perquè no ens traguessin, que encara plovia. I quant més ballava jo, més reia la gent, menos l'amo, que em mirava, em mirava! I jo em deia, pobra de mi: «Que deu ser feliç amb tot aquest món seu i aquesta gent seva, l'amo.» (*Resoltament.*) Eh! Acabem! Que em va preguntar després, rient, si jo havia sortit de la pols dels camins com aquelles granotetes que es fan amb les gotes de la pluja al mig de l'estiu, i després me va agafar pel cos i va preguntar al pare què volia. El pare li va respondre que una caritat. I jo vaig afegir de pressa: «No una caritat, no, treballar força!» Ell me va asseure a sobre els seus genolls, que jo tenia catorze anys, i el Sebastià ja potser trenta... I... d'aquell dia va venir que al pare el va fer moliner. I a mi... fins ara...

La filla del mar

«Àgata: Allà, en aquest mar, d'on de vegades sento veus que m'hi criden, com si hi hagués quedat per sobre la veu de mos pares. Filla! Filla! Ah! quina alenada més grata que m'arriba! (*Descordant-se el coll i el pit per rebre-la millor.*) I com s'eixampla el pit al respirar-la! El mar sí que m'estima! Això se n'entra a l'ànima! Aquí a terra misèries i llàgrimes i mort: allà la pau amb els meus, sense angoixes ni mentides! Eh ! Per què veure més a aquest mal home? Que s'afarti de goig que ja està bé entre la gent com ell! (*Ha llençat el mocador del coll quedant espitregada.*) Ai, pare! Ai mare meva! Ja prou vos he enyorat! Obriu-me els braços, que vinc al vostre cor! Rebeu-me! (*Corre a llençar-se al mar.*)»